

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
В. И. Бр. 4842

Л 610
4766

WWW.UNIB.LI

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

СИОН

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, ВАСПИТАЧЕ И УЧИТЕЉЕ

ПРВА ГОДИНА

1874.

УРЕДНО - И ИЗДАО

АРХИМАНДРИТ НЕСТОР

ПРОФЕСОР БОГОСЛОВИЈЕ.

Поклон
ЈОЦЕ ВУЈИЋА из Сенте
УНИВЕРЗИТЕТ. БИБЛИОТЕЦИ
У БЕОГРАДУ

У БЕОГРАДУ

У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ
1874

Библиотека
ЈОЦЕ ВУЈИЋА
у Сенти

ШТА ИМА ГДЕ ?

I.

Уводни чланци и други састави о нашим црквено хришћанским стварима.

- „Да није онога што казни, сви би људи добро пролазили“. — стр. 1.
 „Ја се бојим само Бога, а после њега само онога, који се Бога не боји“. — стр. 17.
 „Онај многим заповеда, који уме сам себи заповедати“. — стр. 49.
 Братска и истинска реч браћи Бугарима и Србима, од 122 Старо-Срба живећих у Београду. — стр. 65.
 „Ви сте доста писали требало би да што и прочитате“. — стр. 81.
 Васкрс. — стр. 177.
 Бугарско црквено питање. — стр. 241.
 Св. Тројице. — стр. 290.
 Пројект о побољшању материјалног стања нашега свештенства. — стр. 305, 327, 353.
 Гирл и Методије. Слава бугарске омладине и пустословље Пелагија — стр. 322.
 Видов-Дан. — стр. 331.
 Мисли на Кнежев дан. — стр. 453.
 Избор новог карловачког патријарха г. Ивачковића. — стр. 465.
 Наше школско-религијозно васпитање, од Светозарија. — стр. 481, 497.
 Поглед на запад, од Р. — стр. 513.
 — Једна реч о стању и положају нашег отачанственог свештенства, од једног свештеника, с Мораве. — стр. 577.
 — Наши манастири. — стр. 593, 609, 646, 677.
 Још једна реч о пројекту за побољшање материјалног стања свештенства, од Ст. Петровића. — стр. 617.

II.

Морална и теолошка философија.

- Чим се разликује човек од животиња? — стр. 4, 18, 37.
 Материјализам и његови заступници, од †. — стр. 113, 129, 145, 165, 185, 193, 228.
 Материјализам под сенком науке. — стр. 694, 711, 731.

III.

Црквено-историјски чланци.

- Катедре јепаркија у Србији, од Свет. Ј. Никетића. — стр. 8, 22, 41, 58, 77, 105, 122.
- Историјски развитак српске цркве, од С. Никетића. — стр. 133, 150, 168, 190, 199, 212, 246, 263, 292, 309, 331.
- Јерменска црква, од В. Ј. Јанковића. — стр. 179.
- √ Папство и његова централизација од П. М. — стр. 202, 215, 236, 277, 313, 343, 407, 427, 479, 547, 564, 583, 520.
- Мироносице. — стр. 226.
- Српско црквено питање у Аустро-Угарској, од Н. Попова, с руског. — стр. 255, 267, 281, 296.
- √ Поглед на питање о саједињењу цркава, од Ник. Милаша. — стр. 391, 401, 421, 437, 461, 473, 490.
- Пећска патријаршија и владике султанове. — стр. 455.
- Како је постала и како се развијала англиканска црква, од В. Ј. Јанковића. — стр. 479, 499, 518, 545.
- О значају и стању југословенске православне јепархије од Нила Попова, с руског превео Дј. — стр. 633.
- Јеванђеље Јеврејима, превео Светозарије. — стр. 667.
- Домаћи живот старих хришћана. — стр. 679, 717, 734.

IV.

Беседе и говори при разним свечаностима црквеним.

- Беседа на дан Св. Саве у беогр. саборној цркви. — стр. 33.
- Беседа на дан Св. Саве, о народном васпитању, говорио у вел. школи А Васиљевић. — стр. 51, 72.
- (Говор епископа Штросмајера о непогрешности папској на црквеном сабору у Риму 1870. од Живојина Јовичића проф. беогр. гимназије. — стр. 86, 101, 115.
- Беседа пред причешћем. — стр. 97.
- Цвети. — стр. 101.
- Беседа на светковини предаје градова 6. Априла 1874. у Ружици цркви од Ж. Јовичића. — стр. 209.
- Беседа митрополита Михаила при поласку кнеза Милана 15. Априла о. г. — стр. 225.
- Беседа на Спасов дан. — стр. 257.
- На духове беседа, говорио у горњоварошкој земунској цркви Ј. В. про-тојереј 1872. — стр. 273.

- Герасим, епископ бокоцоторски и дубровнички шаље посланицу своје клиру и народу, ва дан свога посвећења, у Бечу 1874. на Спасов дан. — стр. 411.
- Беседа на благодарењу после кише, на старом црквншт у Борани 8. Јула 1874. говорио Димитрије Трифуновић парох ковиљачки. — стр. 433.
- Беседа што је говорио у селу К. сељак Сретен на свадби у недељу по Св. Сави 1874. (Слике из народног живота). — стр. 434.
- Беседа од митрополита Михаила на дан рођења његове светлости кнеза српског. — стр. 449.
- Беседа на преображење, говорио у земунској саборној цркви Ј. В. — стр. 469.
- Беседа на дан рођења његове светлости кнеза Милана М. Обреновића IV. 10. Августа 1874. говорио у цркви в. градишкој Милутин Ф. Поповић. — стр. 505.
- Реч на малу госпојину, говорена у Ружици цркви. — стр. 529.
- Беседа при посребу Никод. Петровића свешт. и проф. богословије (31. Августа 1874.) од Јакова Павловића проте и ректора богословије. — стр. 561.
- Реч на малу госпојину, говорена у граду у Ружици цркви. — стр. 600.
- Беседа на наведење, о васпитању деце, говорио у земунској саборној цркви Ј. В. — стр. 625.
- Беседа на првозваног Андрију, говорена у беогр. саборној цркви 1873. г. — стр. 641.
- Беседа на св. Николу. — стр. 657.
- Поздрав својим парохијанима од Ј. Марковића новог свештеника крагујевачког. — стр. 661.
- Беседа на велику госпођу од Ј. Димитријевића севкеринског пароха. — стр. 673.
- Беседа на св. Андрију од Јакова Павловића. — стр. 689.
- Посланица Герасима архијереја бокоцоторског својој прељубазној пастви. — стр. 707.
- Кратка поука пред причешћем у осн. школи говорио Ј. Марковић свешт. крагујевачки. — стр. 710.
- Беседа при освећењу српске цркве у Москви, говорио 30. Новембра 1874. А. М. Иванцов — Платонов, превод с руског. — стр. 721.

V.

Поглед по свету и дописи са разних крајева о православно-црквеним новостима.

Поглед по свету. — стр. 15, 31, 48, 95, 111, 126, 143, 208, 334, 351, 432, 542.

Отворено писмо г. Н. од уредника. — стр. 141.

— Жича, из „Путописа дела праве (старе) Србије“ од М. С. Милојевића. — стр. 154.

Допис из Враће. — стр. 159.

Допис из Цариграда 2. Марта 1874. — стр. 174.

Протоколи седница петербуршког друштва „Љубитељи духовне просвете.“ — стр. 204, 219.

Одзив српског митрополита Михаила цариградском патријарху Јоакиму П. — стр. 239.

Глас из српске војводине. — стр. 240.

Одломци из „Путничких слика“ по Ст. Србији од П. С. Срећковића. Дечани. — стр. 250, 260.

Допис из Цариграда од 12. Априла 1874.

Допис из Срема 9. Маја 1874. од Трифуна Видакова. — стр. 286.

Посвећење епископа Герасима Петрановића, допис из Беча 27. Маја од Станише Зимовића посавца. — стр. 298.

Допис из Призрена 26. Априла 1874. од Величка Трпића. — стр. 301, 316.

Писмо једног Руса митрополиту Михаилу о грчко-бугарској црквеној распри. — стр. 319.

Допис из Ниша. — стр. 398.

Допис из св. Горе 15. Јула 1874. — стр. 446.

Освећење православне цркве у Прагу, 4. Августа, 1874. — стр. 508.

Нешто о црквеним рачунима, допис из Кушиљева од Милана Радивојевића свештеника. — стр. 510.

Допис из Призрена с беседом управитеља призренске богословије при завршавању испита у том заводу, 2. Августа 1874, од Величка Трпића — стр. 526, 532.

Освећење цркве брчанске у Босни. — стр. 553, 573, 587, 604.

Три дана у селу Х... у Буковици. — стр. 698.

Освећење цркве српскога подворја у Москви, на дан првозваног Андрије 1874. — стр. 705.

VI.

Поуке из хришћанског морала и веронаука.

Разговор с децом о вери и моралу хришћанском. — Нови Завет. — стр. 11, 26, 46, 61, 94, 109, 125, 139, 171, 218, 233, 284, 340, 378, 492.

Реч једног руског протојереја о савременом васпитању у духу вере христове, посрбио Ж. Јовичић, свешт. и професор. — стр. 375, 395.

VII.

Обзване и рецензије на књиге духовног садржаја.

- „Општа реторика, осветљена примерима,“ написао В. Вујић, — рецензија. — стр. 13.
- Позив на „Тајне женских манастира у Неапољу у Италији.“ — стр. 80.
- „Кратки преглед турског господарства над српским народом у 16-том веку на јужном полуострву“ од С. Обрадовића, — рецензија. — стр. 224.
- „Шематизам православне епархије боко-которско-дубровничке,“ од Герасима Петрановића которског епископа. — стр. 239.
- „Поуке из житија светих“ од митрополита Михаила, обзнана с приказаним двема поукама из ње. — стр. 242.
- ✓ „Обрана верозакона“ од Ђ. Мандровића пароха пештанског, рецензија од Р. — стр. 269.
- „Шематизам православне епархије далматинске за годину 1874. — стр. 302.
- Критика на књигу Ренана. „Живот Исусов“. — стр. 339, 360, 369, 385.
- ✓ „Пријатељ младежи“ од митрополита Михаила. — стр. 349.
- ✓ Новинарство. У име одговора „Раду“ поводом његове критике на Пријатеља младежи. — стр. 380.
- ✓ „Путовање унакрст око цјеле земље“ од В. Пелагића, рецензија Филарета Петровића. — стр. 447.
- „Православна српска црква у књажевству Србији“ од српског митрополита Михаила, рецензија од Р. — стр. 557.
- „Историјски развитак српске цркве“ од Св. Никетића. — стр. 624.
- Још о књизи Ренана (живот Исусов), превео Ђорђе Марковић гргуревачки парох. — стр. 629, 655, 663.

VIII.

Некролози заслужних духовника.

- † Илија Поповић, парох шумљански. — стр. 27.
- † Димитрије Поповић свештеник врбаске цркве. — стр. 64.
- Кратки некролози. — стр. 144, 256, 288, 304, 464, 624, 640.
- † Михаило Аћимовић свештеник цркве грачачке, округа чачанског. — стр. 336.
- † Никодим Петровић свештеник професор богословије умро 30. Августа 1874. — стр. 512.

IX.

Разно.

- Различности. — стр. 16.
- Домаће вести. — стр. 32.
- Цркви звечанској учињени прилози. — стр. 63.

- Занимљива парница пред духовним и грађанским судовима од Светозарија — стр. 90.
- Одговор уредништва постављеном питању у тој ствари. — стр. 93.
- Гласник. Свештеничка постављања. — стр. 144, 176, 288, 304, 368, 448, 464, 528, 607, 624, 672, 688, 720.
- Даривања црквама јежевичкој, подгорачкој, вуковској и неготинској. — стр. 335.
- Јавна кореспонденција. — стр. 160, 528, 560, 704.
- Стопањској цркви учињени прилози. — стр. 208.
- Поздрав његовој Светлости књазу српском при повратку из Цариграда 19. Маја 1874, песма Милана Станића, Драгачевца, богослова III. године. — стр. 289.
- Духовни рецепис. — стр. 351.
- Дарови цркви вуковској, коморанској, грлишкој. — стр. 368.
- На знање. Отац Макарије реже крстове. — стр. 368.
- Домаће вести. Колико је ове школске године свршило богослова и који добише похвале или награде. — стр. 382.
- Дарови цркви савичкој, праовској и ужичкој. — стр. 384.
- Прилози манастиру трноши. — стр. 496.
- Дар цркви павловачкој. — стр. 560.
- Станица, супруга пок. Илије Поповића бившег заветника, савештала 20 лук. фонду свештеничком. — стр. 608.
- Манастиру Миљкову учињени прилози. — стр. 639.
- Дар цркви маловрбичкој. — стр. 640.
- Дар цркви грачачкој. — стр. 688.
- Предбројницима Сиона. — стр. 704.
- О почасним члановима конзисторија. — стр. 719.

Број 1.

У Београду 7. Јануара 1874.

Година I.

Изази сваке
недеље.

СИОН

ПРЕТПАЛАТА СЕ ПЛАЋЕ
НАПРЕД УРЕДНИШТВУ
И БЕЗ НОВАЦА СЕ ЛИСТ
НИКОМЕ СЛАТИ НЕ ЋЕ.

ЗА СВЕ СРПСКЕ КРА-
ЈЕВЕ СТАЈЕ НА ГОД.
60 ГР. ИЛИ 6 ФОР. НА
ПО ГОД. 30 ГР. ИЛИ
3 ФОР. НА ТРИ МЕС.
15 ГР. ИЛИ 1 ФОР. И
50 НОВ.
НЕПЛАЋЕНА ПИСМА ОД
НЕРЕДОВНИХ ДОПИС-
НИКА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, ВАСПИТАТЕЉЕ И РОДИТЕЉЕ.

Издаје и уређује АРХИМ. и ПРОФ. БОГОСЛ. НЕСТОР.

»Да ни је Онога што казни, сви
би људи добро пролазили.«
(Сократ).

Ако је и један народ у Јевропи имао немилу судбу, то је за цело народ српски!

И заиста, докле се у западном свету после дугога трвења, ужасна покоља и потога крви — народи дохватише своје самосталности, те им на обзору тек поче рудети зора срећније будућности: дотле се наш народ на темељу властееоске средовечне државе са хришћанско-византијском просветом бејаше с поља осилио, учврстио и постигао знатан ступањ снаге и славе своје.

Али на жалост она огромна зграда величине српскога народа, она јака предстража, која беше стала на истоку против силних варвара, противника хришћанства, — заљуља се на Марици, посрну и свали се у ледену гробницу на кобном Косову. Од тог доба помрачи нам народни сјај; густе тмине налегеше на наш хоризонт и мртвачком копреном покри се лице дичних синова српских. Од тог доба у многим покрајинама нашега бившега царства ућуташе звона, престадоше црквена појања и службе божије; шта више у храмовима живога Бога, где се по хиљаду хиљада гласова

хорило у славу нашега Спаса Христа, — захржа арапски хат и завика турски хоџа.

Зашто пропадају краљевства? Зашто се руше престоли? Зашто се народи узвисују и падају? Зашто се српско царство са врхунца своје моћи стропошта у бездан недогледних јада? Самртни човек може ово само да нагађа а тек једини промисао божији то тачно познаје. Но ми знамо то једино, да она Десница, која у своме гњеву походи народе и поколења и кад и кад ставља их на тешка искушења, држи у левој штит, којим заклања народе и човечанство, те им не да да коначно пропадне и да изгубе наду у милост Свемогућег. Тај штит свемогућне деснице уздиже се и над нашом отаџбином. Наш народ, у српској кнежевини, опљачкан, лишен свога права, дирнут у најмилију своју светињу, скупчен у ланце тешкога робовања, — осети глас божанствене речи „вера твоја спасти ћете.“ Овај народ, кога Јевропа бејаше већ презрела и заборавила а душмани га немилосрдно гњавише, прену из самртног свог сна и погледа на гробове својих отаца, па с крстом у левој а с мачем у десној руци јурну на грозног душманина и у једном крају некадашње велике Србије, у Шумадији, извојева своју независност, своје ослобођење. У овом крају народ наш почео је лепо да напредује и да се користи плодовима свога народног труда и опште човечанске цивилизације а остали цивилизовани народи дивећи му се обраћају нарочиту пажњу на унутрашњи и спољашњи његов развитак.

Но као што се наш народни васкрс и прерођај не би могао извршити без помоћи свете цркве и лепе хришћанске вере; с којом је кроз векове нашега робовања нераздвојно скопчан био спомен о некадашњој слави и величини царевине српске а с њом је била спојена и нада новог ослобођења и срећније будућности народне, — тако и наше ново државно биће са свима благословима јевропске цивилизације не би заиста своју цељ постигло, кад би се у њему угасила искра

чисте вере и спасоносна морала. Јер народ, у чијим прсима не тиња жар чисте вере и узвишене наравствености, усуђујемо се рећи, нема ни будућности.

Далеко од нас и помисао, да је наш народ на том пољу залутао. Али кад се државна моћ нашега народа шири, кад се свакидашње жртве приносе на олтар заједничког српског благостања, било би тешко и помислити, да се и на црквеном пољу која, и ако мала, жртва не принесе. Државна свест нашега народа прилично је пробуђена, па и свест о узвишеним задатцима свете православне вере и опште српске цркве не треба да изостаје. У целој Турској наша браћа живе без гласа народног, без политичког и духовног јединства, немају саобраћаја са осталим црквама српским. Наша браћа у Далмацији, истина, снажно одолеше намамљивању и насиљу стране пропаганде и чврсто сачуваше народност и веру својих праотаца, али им и тамо недостаје ни једног гласила, у ком би јавно могли изразити своје жеље и своје наравствене и душевне потребе. А како ли је нашој браћи прекосавској и прекодунавској? Они се још и данас, у другој половини 19-г века, под уставном и хришћанском владом угарском боре за она права и повластице црквене, које су им пре једног и по века, за заслуге у љутом општем рату против Турака, признате и потврђене. Они се боре да своју цркву и школу а с њима и народност — ово највеће благо људско — осигурају од поплаве силног туђина, који под образином државног јединства и грађанске слободе хоће да им светињу потлачи, да их прелије у дуги народ.

Све ове околности подстакосхе још 1868-ме године црквени лист под именом „Пастира“, по његов уредник остављен сам себи и оптерећен многоврским званичним пословима уступи, после три године рада, место „Православљу“, које идући судбином „Пастира“ с концем ове године такође престаје.

Наши Свештеноначалници, осећајући преку нужду да се издају једне новине црквене у смислу опширно-црквеном, на

нас су се наслонили да тај рад предуземо. У име Бога дакле а с помоћу других сурадника и предбројника ми отпочињемо овај рад почетком ове 1874-те године снабдени поузданом снагом. Себичност или корист лична не покреће нас на овај рад, него само слава божија и општа корист милог нам рода и народа. Верни нашем начелу бранићемо свету веру мачем речи од свакога нападаја и тражити да докажемо потпуну сугласност вере, са правим напретком науке чистог и непомућеног разума. Осем тога бавићемо се опширно на пољу црквено-историјске књижевности, и радо ћемо примати научне чланке, који се буду односили или на одбрану вере, или на питања историјска, или најпосле на стање, рад и напредак наше поцепане браће, — и за ове чланке бићемо писцима двоструко благодарни.

Богољубиво свештенство, које делиш срећу и несрећу с нашим народом, које си у беди и невољи клечало и клечиш на коленима, преклињало и преклињеш свемогућег Бога да уклони од нашег народа сваку беду и невољу, ево ти у нашим ступцима широког поља раду, да у миру развијаш своју делатност и неповредљива права цркве и народа браниш, те да и овим начином покажеш да си свесно свога високога позива, да одговараш својим дужностима, своме имену и народном поносу!

Чиме се разликује човек од животиња?

Питање о човеку јесте, без сумње, једно од најстаријих питања, о коме се највише говорило и писало, па опет то питање ни досада није човековим разумом потпуно решено.¹⁾ У новије доба оно је опет истакнуто на дневни ред и о њему се сада воде живе дебате, читају јавне лекције и пишу стране књиге. Узроци који су на ново покренули то старо питање јесу ови: проналазак *Гориле* — мајмуна, који је ве-

¹⁾ Њега је решила тек једина вера хришћанска.

ома налику на човека; проналазак у земљи давнашњих остатака људских костију и појав Дарвинове теорије.

Наравно, да се о човеку, као и о свачему на свету, може говорити врло много; наравно, да природне науке могу учинити нове и нове проналаске односно човека. Па за то, ако ми не ћемо да се изгубимо у појединостима, него хоћемо да правце приступимо главној ствари, онда морамо одмах запитати себе: како је то питање? шта је у њему поглавито? Какву налазимо корист и какву тешкоћу у том питању?

Така, без сумње, мора бити полазна тачка и такав правац сваком научном испитивању; најпре треба јасно и тачно обележити само питање, па онда тражити да се оно реши. Ићи онако на памет, тумарајући у нади да ће се где на путу наћи одговор, значи на сигурно излагати се погрешкама. И доиста, не разумевајући питање или га бар нејасно представљајући, ми можемо лако примити за решење то, што не представља његово решење.

С тога пре свега питамо: у чему се састоји то питање о човеку, које данас занима учевне људе? У коју науку спада то питање, — у зоологију, анатомију, палеонтологију или у коју другу? То јест, ми питамо којој науци припада то питање о коме је реч? Кад би умели казати којој науци припада то питање, онда би тиме много олакшали ствар; јер ми знамо у опште какве природе питања решава ова или она наука, знамо такође и начине, којима свака наука решава своја питања.

Но ово питање управо и не спада ни у једну специјалну науку. То се види и отуда како је оно формулисано код Хекслија, Фохта и Шлајдена. По њиховом мишљењу решити то питање, значи наћи *место човеку у природи*, или одредити *положај човеку у природи* или најзад објаснити *одношај човека према природи*. Шта значе ти изрази? Којој науци они припадају? Зна се да нема такве науке *о природи у опште*,

о природи у таком абстрактном и општем смислу, као што се разуме у тим насловима. Ниједна природна наука не занима се природом као целином и не изучава ту целину у свим деловима њеним. Па за то ни једна од тих наука и не може примити на се тај задатак, да одреди положај или одношај својих почесних предмета према природи као целини. Да објаснимо то примером.

Кад би у наслову тих књига стојало: *место човека у зоолошкој системи*, онда би ми лако могли појмити у чему је ствар; јер знамо јасно шта значи зоолошка система и шта значи место у тој системи. Но зоологија не даје нам никаква појма о томе, шта значи *место у природи*?

Исто тако, кад би у наслову књиге стајало: *распоређај људских остатака по слојевима геолошке формације*, и тада би нам питање, о коме је реч, било са свим јасно. Ми знамо шта су то геолошке формације, шта су то остаци и њихов распоређај; но ни геологија ни палеонтологија не објашњавају нам шта је то *положај у природи*?

Очигледно је, да то питање спада у неки шири круг, него што је круг сваке поједине природне науке. А да је тако, о томе ћемо се још боље уверити, кад промотримо како се према томе питању односе поједине природне науке. Веома је значајно то, што чим се питање о човеку сведе под појам и задатак какве специјалне науке, то се оно лако решава и управо престаје бити питање.

Физичар говорећи о тежини тела, не налази никакве тешкоће у томе, како ће измерити тежину људског тела; оно се мери тако као и свако друго тело на свету.

Исто тако ни кемичару ни физиологу не пада ни на памет, да човечије тело саставља какве нарочите задатке, различне од свију других тела, и да су за испитивање његово потребне какве особите научне мањере. Људско тело разлаже се кемички исто онако, као и свако друго тело; његови физиолошки процеси изучавају се онако исто, као што се изучавају и у свима другим телима, у којима се они врше.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

Палеонтологија такође не налази у човеку никаквог нарочитог питања, ни тешког ни лаког. Људски остатци могу се одредити са свим тачно и без икакве тешкоће. Старина слоја, у ком су они нађени или могу бити нађени, одређује се онако исто као и сваког другог слоја.

Узмимо најзад зоологију. Место човека у зоолошкој системи никад није састављало каквог тамног и тешког питања. Човек у реду животиња заузима *прво место*, за њим долазе мајмуни итд. Само какве *незоолошке* комбинације могле су побркати тако јасне и чисте зоолошке појмове.

Таким начином ми видимо, да ниједна од тих специјалних природних наука не садржи у себи таког питања, које је налик на ово, којим се ми сада занимамо; ово питање не може бити изражено терминима тих наука, нити решено њиховима методама.

Све то постаће нам још јасније, кад ми покушамо да формулишемо само питање. Обично њему дају таку формулу, коју смо ми у почетку ставили, то јест, *чиме се разликује човек од животиња?* Очигледно, то је једна сасма општа и одлучна форма питања, која допушта у одговору *све* могуће разлике, какве само постоје. А на то ми можемо одма учинити ове две примедбе.

Прво, могу ли те природне науке, које смо споменули, показати *све* могуће разлике између човека и животиња? Наравно, да то не можемо поуздано потврдити; нимало није сигурно, да оне могу потпуно исцрпити *све* разлике.

Друго, и ако би се могло одговорити на то питање, тај одговор не би нас могао задовољити. Шта вреди, на пример, овакав одговор, који налазимо код Хекслија: „користујући се овом приликом, ја позитивно уверавам, да је разлика између *човека* и *Гориле* велика и значајна, да свака поједина кост Гориле носи на себи таке знаке, по којима се лако може разликовати од таквих костију код човека.“ Ми сад питамо: шта вреди то његово позитивно уверавање? Ми знамо врло

добро, да се све ствари на свету разликују међу собом, па наравно, да се разликује човек од животиња. Шта више, ми врло лако разликујемо и саме људе међу собом и то не само по узрасту, коси, ширини костију, него и по сваком звуку и покрету њиховом.

(наставиће се).

Катедре јепаркија у Србији¹⁾.

До нас није дошло никакво позитивно извешће о томе, које су и где су постојале јепаркије у Србији до св. Саве, првог архијепскопа српског. Уколико је до данас историјски познато, првобитна јераркија српске цркве, усредсређена је била у јепископији бањској, код цркве св. Петра у Рашкој. Ту је доцније, просветитељ српски св. Сава поставио владiku у Захумљу или Хуму, гди се год. 1044. спомиње јепископ неки Гаврило у јепископији бањској²⁾. Даља извешћа о јепаркијама српске цркве, са свим су тамна и испрекидана, чему су највише криве тадашње политичке околности, у којима се српски народ находио. Борба између Византије — Цариграда и западне империје — Рима, много је бркала народну историју српску, те тако ни црквени одношаји српског народа нису могли бити потпуни и објективни.

С тога, ово прво доба српске црквене историје, а нарочито историје јепаркија и њиних катедара, остављамо за боље прилике и прелазимо управо на оно време, кад је Србијом завладао велики *жушан Стеван Немања I*, а у цркви српској постао архијепископ св. Сава просветитељ српски. Ово је управ био почетак српског народног и црквеног живота, који је историја најтачније обележила. —

¹⁾ Поред извора, који су у самом тексту означени, понајвише смо се служили књигом: *Краткій очеркъ исторіи православныхъ церквей: болгарской, сербской и румунской*, Е. Голубинскаго, Москва 1871. год.

²⁾ Богомили и црква босан. Петрановића, стр. 27.

I.

Пошто је св. Сава постављен за српског архијепископа, који тада имађаше власт, да може сам постављати јепископе у Србији, он се из Никеје врати у своје отачаство и у договору са својим братом Стеваном првовенчаним, подели сву земљу на дванаест јепаркија и тринаесту архијепископију у м. Жичи. За јепископе на нове јепаркије, св. Сава постави већином своје ученике, које је са собом нарочито за то довео из Атонске или Свете Горе, гди се он дуго задржавао и гди је и закалуђерен.

Сви летописи, не говоре једнако о местима, где је св. Сава поставио јепископе, само се каже, да их је поставио *дванаест*¹⁾.

Ми ћемо их све редом овде побројати и означити, уколико је за сада познато и места, где је која од њих постојала.

Архијепископија.

Српски архијепископи до Душана, нису сви седели на једном месту, нити опет у престоници, где је краљ седео; већ на против, са свим одвојено од њега.

За време Неманића, била су два престолна места, у којима је седео архијепископ целе Србије: м. *Жича* и *Пек* или *Ипек*. Манастир Жича и данас постоји у кнежевини Србији и лежи на десној обали реке Ибра, где утиче у Мораву код Карановца. Овај су манастир Турци били порушили, па га је блажене памети Јанићије, јепископ ужички, пред смрт своју обновио и украсио и тиме оставио после себе вечити спомен потомству.

Ман. Жичу основао је св. Сава, прв. архијеп. српски, у договору са својим братом Стеваном првовенчаним, и то је

¹⁾ Гласн. I. стр. 164; V, 37. XI, 46. Майкова Истор. стр. 220 и 221. — Неки набрајају само 8 јепаркија, а остале приписују краљу Милутину; но ми се овде држимо Доментијана и др. срп. летоп. — Упор. Краткиј Очеркъ etc... Е. Голубинскаго стр. 460.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

било онда, кад је св. Сава био атонски калуђер (монах); а довршен је тек пошто је Св. Сава постао српски архиепископ ¹⁾. — Намењен је био имену *Спаситељевом*, а у славу празника „Вазнесења Христова“, с тога се у српским споменцима он и зове: „*Домъ Спасовъ*“ ²⁾, По жељи основача, у њему су се крунисавали сви српски краљеви ³⁾. По смрти св. Саве, њега опустоше и спале безбожници „*куманскогъ јзыка*“; — а то су по свој прилици били Половци, који су не само као најамници маџарски и бугарски, већ и сами нападали на Србију. Тек, кад је архиепископ српски постао Данило II. манастир је био обновљен ⁴⁾. Турци су га више пута палили, док га нису са свим срушили. Обновљен је поново, као што мало час напоменусмо, тек у новије време ⁵⁾. *)

Друго престолно место српских архиепископа, било је *Пећ* или *Ипек*.

Манастир Пећ или Ипек и данас постоји; он лежи на реци Бистрици, која утиче у бели Дрим. Нема никаквих старих података о томе, кад је манастир саграђен; али по једном доцнијем српском летопису, њега је подигао сам св. Сава, и то из узрока што је Жича била близу маџарске границе, — почем су тада Мачвом владали Маџари, — као и због честих ратова. Манастир је зидао по заповести св. Саве, тадашњи намесник жичански, а довршио га је на сву прилику заступник св. Саве, други архијеп. српски Арсеније, који је

¹⁾ Доментијан, по изд. Даничића, стр. 204, и 228.

²⁾ Ibid., 204, 260, 281; Родослов, 229, 304, 371; Monumenta Serbica, Миклошића р. 11, Гласн. XXIV. стр. 265.

³⁾ Monumenta: S. 13.

⁴⁾ Родослов 371. etc.

⁵⁾ О садашњем стању м. Жиче, види Гласн. XXI. стр. 78; Каниц: Serbien... S. 165. О селима, која су за време првовенч. давана манастиру, види Monumenta Микл. р. 11.

*) У колико је и како поновљен, ми ћемо о том доцније у овом листу нарочито проборити. У.

у њему и сахрањен ¹⁾). Саборна црква Пећска, слави св. Петра и Павла ²⁾).

После смрти Јевстатија II., из Жиче пренесена буде столица српског архиепископа у Пећ. У Пећи је она била и после кроз све време од XIII. — XVIII. века, т. ј. до укинућа српске патријаршије ³⁾).

У њему су сахрањени поготову сви српски архиепископи времена Неманића. Један од последњих српских архиеп: Данило II. украсио је и обновио манастир, што може бити богатије и лепше ⁴⁾.
(Наставиће се).

Микеланджело Св. Ј.

Разговор с децом о вери и моралу хришћанскоме.

НОВИ ЗАВЕТ.

МЛАДОСТ ГОСПОДА НАШЕГ ИСУСА ХРИСТА.

1. Аранђео Гаврило предкажује да ће се родити Предтеча.

Сви су људи грешни, нису у милости код Бога, па за то нису ни срећни ни блажени. Грешни људи! Требало је да им дође Спаситељ, да им стече милости у Бога и да им опет даде блаженство, које су изгубили. И милостиви Бог оставио им је, нек се надају; он је обећао да ће им послати Спаситеља. Али Спаситељ није могао на зор спасти људе, ако они нису хтели и ако нису желели да се спасу. Људи су слободни; они не морају примити Спаситеља. И тако није доста само послати Спаситеља па да се људи спасу, него их ваља најпре спремити да приме Спаситеља, кад га Бог пошаље; да га приме с вољом, а не под морање.

Но човек само оно прима с вољом, што жели. Еле, требало је, да људи најпре пожеде Спаситеља па да га приме с вољом.

¹⁾ Данилов Родослов стр. 262; Гласник V. стр. 41.

²⁾ Ibid. стр. 262, 264, 265, 318.

³⁾ Историјски развитак срп. цркве (Прешт. из Гласника XXVII.) стр. 39. у Београду, 1870. год.

⁴⁾ Родослов... стр. 268. — О садашњем стању манастира види у Гилфердинга. Путовање по Босни etc. стр. 171.

Човек ће пожелити оно, што нема, што му недостаје, а треба му. Ваљало је, да људи најпре осете да им треба Спаситељ и да им се без њега никако обићи не може, па ће га онда заиста и пожелити. Али људи беху горди и много се уздаху у се. За дуго нису осетили да им треба Спаситељ, него су мислили да ће својом снагом лако стећи среће и блаженства; па тако нису ни желели Спаситеља, нити су били спремни да га с вољом приме.

Још из ранијег доба ваљало је освестити људе, да виде како су слаби; ваљало је одгајити *смерност* у њима; ваљало их је спремити да приме Спаситеља. И милостиви Господ спремно их је. За сво време, које обухвата стари завет, само се *спремало*. Равних 5508 година спремани су људи, да приме Спаситеља. На послетку нађе се људџи, те искрено признаше да су слаби и тврдо се надаху да ће доћи Спаситељ. У том се јави и Дјева, која беше спремна и достојна да буде *Мати Божија*. И тако дође време да се јави свету Спаситељу.

Само је још требало да се *пре* Спаситеља јави такав човек, на кога ће се сви угледати како треба очекивати Спаситеља, који ће их научити како га ваља примити, који ће казати људима ко је Спаситељ и који ће му спремити пут. Још је требало да дође *Предтеча Господњи*. Пророк Малахија прорекао је да ће пре Господа доћи један човек те спремити људе да га приме. За то људи, што су одиста веровали да ће доћи Спаситељ и очекивали га, једва чекаху кад ће да се јави Предтеча његов. Међу овим истинским Јудејцима био је свештеник Захарија и његова жена Јелисавета. Обоје беху *праведни* и достојни милости Божије. Али и праведне људе снађе кашто несрећа. Премудри Бог хтеде да окуша Захарију и Јелисавету, да ли су стални у вери и благочестију, па нареди да и њих не обиђе несрећа. Они беху врло остарили а не имађаху деце. Кад ко није имао деце Јудејци су за њ говорили, да је грешан. Захарија и Јелисавета трпеше мирно ово искушење божије; они су се само молили Богу из свег срца, да се смилује и на њих двоје.

Један пут дође *ред* Захарији, као свештенику, да служи у храму јерусалимскоме. За време службе уђе у олтар да окади тамњаном. Што се кадило тамњаном значило је, да усрдна молитва иде правце Богу исто онако, као што иде на више дим од тамњана. А што се уносио тамњан у олтар значило је, да се приносе Богу молитве људске. Захарија уђе на прве двери да се помоли Богу за цео народ и за себе самога. Видео је добро да није нико био

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

у олтару; али сад на један мах спази где стоји анђео Господњи с десне стране олтара кадионога пред другим дверима. Захарија задршће. Уплашио се од анђела Божијег. Захарија помисли, да му је већ дошао суђени час. Но анђео не беше дошао да му каже немио глас него глас радостан па му рече: „Не бој се, Захарија! Чуо је Бог твоју молитву; твоја жена Јелисавета родиће ти сина и ти ћеш му наденути име *Јован*.“ Име Јован значи *благодат*. Чим је Захарија чуо то име, већ се могао надати, да ће његов син донети и њему *благодат* божију, и да ће и осталим људима наговешћивати Божију благодат. Осим тога анђео каза још и то Захарији, какву ће благодат донети син његов: „И биће теби радост и весеље, и многи ће му се обрадовати кад се роди. Он ће бити велики пред Господом; чим се јави на свет видеће се да је у њему Дух Свети. Он ће многе синове Израилеве обратити ка Богу њиховоме. И доћи ће пре Господа Бога у духу и сили Илијној, да обрати децу да живе благочестиво као и очеви њихови, да самовољама улије мисли праведничке и да изведе пред Господа народ приправан.“ Тако је предсказао анђео, да ће Јован спремити Јудејце да приме Господа; да ће бити Предтеча Господњи. Захарија се изненади кад је чуо шта се предсказује. Он није веровао гласнику божијем. Тада му анђео рече: „Ја сам Гаврило што стојим пред Богом, и послан сам да ти испоручим овај радостан глас. А што ми ниси поверовао, за то ћеш ево онемити и бићеш нем док се год не збуди што рекох.“ Међу тим су људи чекали Захарију и чудили су се, што се толико забави у олтару. Док у том изиђе Захарија. Хтеде да благослови народ у име Божије, али не могаше ништа рећи. Онда руком покаже да је нем, и људи познаше да му се привидело. Захарија оде кући нем, али му не беше ни мало жао; јер му је то јамчило да ће га обрадовати велика радост, да ће се анђелова реч исто онако испунити, као што се испуни кад рече: „Ти ћеш онемити.“ Еле Захарија се у тврдо надао, да ће се родити Предтеча.

(Наставиће се).

Општа реторика, осветљена примерима.

За ученике богословије

(написао В. Вујић професор богословије).

Реторика још није доживела да има у зачељу свом пуно, тачно и неизменљиво у суштини својој опредељење. Научењаци још нису утврдили свој поглед на предмет њезин ни објаснили садр-

жину; а о задатку и начину њеног опредељења, препиркама нема ни краја. Већина желела је да у Реторици види науку, која нас учи да сачињавамо и да образујемо ону способност, која нам је од природе дана, те да postanемо добри говорници.

Стари су говорили, да је то наука, која нас руководи да правилно и красноречиво изложимо своје мисли и да уметмо лепо написати о сваком предмету. Данас се смеју над старим појмовима, по којима гледаху на Реторику као на скуп правила, која казују како треба упражњавати се у сачињењима. Она, веле, не учи сачињењима већ *цати* за њима и — подобно физици и ботаници, — има своје податке, своје фактове, из којих извлачи своју добит. Од ње траже, да изслеђује ону духовну снагу, која се изражава у речи и облику говора свију векова и народа, — траже, да изучи оне постојане законе, по којима су се ти проналасци свуда и свагда развијали, траже да суди о оним општим формама, које су усвајали и усвојавају проналасци ове науке у различним местима, у различном времену, под различним уливима и различним народима. Но није место овде да побројавамо све могуће одредбе о Реторици а много мање да улазимо у разбор о њиховој тачности и справедливости. Јер је у свакога свој поглед и своја цел, а при овом или оном погледу и цели може бити на свом месту свако ма и различно једно од другог о Реторици опредељење. Ми ћемо са своје стране да кажемо само то, да се човек изодавна није задовољавао једном само простом речи. У њега је вазда била тежња да своју реч кити, да је углади, и да унутрашњу садржину мисли изнесе у снажнијем и примамљивијем виду. Он не жели да просто тек преда другоме своју мисао већ жели да је представи тако, како би и себи и другоме учинио неко задовољство и утисак. Он је уверен да ће и сама мисао бити лепша, богатија, примамљивија и снажнија, кад се огрне вештачком речи. А докле год постоји ова жеља и ова потреба у човековом духу, дотле ће постојати и Реторика, као наука која ово потпомаже и развија.

Г. Вујић леп је правац дао својој Реторици. Он се није ограничио једном само вештачком стројношћу логичкога здања, тачношћу и опредељеношћу изражавају, те да тако набави пиће и задовољства искључиво једном само *уму*, него је своју Реторику и по садржини и по форми удесио тако да с њом испуни и све услове које захтевају естетичка осећања душе, те да тако задовољи и више потребе човековог срца. С тога је препоручујемо не само школама већ и свакоме који има и жели да развије у себи виша осећања.

Поглед по свету.

Гласовити угарски родољуб Фрањо Деак уклања се са политичког позоришта, једно због порушеног здравља а друго са распада своје политичке партије. У Аустрији је влада распустила Форалбершки сабор састављен од самих Немаца, а за то, вели се, што они држећи се федералистичког начела протестираше против закона о изборној реформи.

Талијанско се новинарство јако узрујало бојећи се, да му се папа из Рима не пресели у Француску те тиме даде повода грађанском рату.

Велика Немачка хоће пошто по то да угуши у својим покрајинама живаљ словенски претећи тиме опасношћу и нашој браћи Лужичанима, којих је на броју до 80.000 љада. Министарство је у Француској дало оставку а зависиће од држања скупштине хоће ли је Мак-Махон уважити.

У Шпанији, овој земљи пуној мученичког искушења, догађају се чуда. Кортеси се (народна скупштина) отворише, чувени Кастелар прочита им извешће о свом раду, као извршне власти, наглашавајући да му је тврда намера била учвршћење народне републике, али председнику кортеса Салмерону, некадањем присном пријатељу Кастеларовом и крајњој левици не би то доста. При гласању о продужењу Кастеларове власти пропаде Кастелар и његово министарство са 100 противу 120 гласова. Победоносни Салмерон не промишљајући да су избројани дани свакој бунтовничкој влади би збачен од ђенерала Павија, Мадритског заповедника. Исте ноћи чувени маршал Серано састави ново конзервативно министарство. Републикански листови сад се кољу међу собом пребадујући један другоме пад републике.

У Петрограду се увелико спрема свечаност за удају цареве ћери за сна краљице енглеске. На овој свечаности биће сјајно заступљене све велике силе европске, да тиме посведоче великом монарху своје симпатије, што у општем европском преврату највише тежи за одржањем мира без штете хришћанства и целог славенства.

На полуострву балканском теку ствари својим обичним током, много се обећава а у ствари ништа. Црквени раздор међу Бугарима и цариградском патријаршијом с дана на дан узима све већи мах, но нада је да ће и једна и друга страна, познавши општег непри-

јатеља Турчина, попустити. У Цариграду од новог везира очекују многе реформе, али реформа, просвета, и алкоран то су противречија, догод се на тороњу свете Софије не развије Христова застава.

РАЗЛИЧНОСТИ.

Смешно. У Јапану изишао је царски законик од 90 §-а; у једноме пише: „сваки грађанин, који прими странца на конак без одобрења полиције казниће се новцем или батинама.“ На то ће одговорити Американци. . .

„*Смиље*“, часопис за омладину у Троједници излази и ћирилицом. Хвала браћи прекосавској што се враћају својој старој славној азбуци словенској. Ако је и касно, опет је частно. . .

Оће ли свет проишати? Пре неколико дана у Бечу Рудолф Фалб држао је беседу о трајности земље, сунчане системе и млечном путу (кумова слама). Да ће света с временом нестати то се веровало од памтивека, а верује се и данас. За време Езиода (850 год. пре Христа) људи су веровали, да ће се све звезде пратилице прелити у једно тело и да ће тако све нестати или путем воде или ватре. Фалб учени физичар овако излаже своје мисли: „земља има да претрпи многе промене, које промењују њен облик и уништавају је. Не сама земља него и система планета подлежи овој судби. Система звезда пратилица наличи на сат, који се непрестано креће“. Ове звезде спојиће се једног дана са сунцем и сва маса млечног пута стопиће се у једно грдно сунце.“ Фалб каже: „кад би неједнака топлота једна поред друге опстала, што би се морало догодити у след општег стопљења свију тела у једну масу, нестало би кретања; али почем би се те топлоте морале изједначити по физичним законима онда би васиона остала на вечитом миру. Преселивши се топлота у једно тело тако огромно, око грдне масе топлота ће заузети место делателне снаге, и тако ће претворити сву масу у пару, а та ће пара постати првобитна магла из које је свет и постао. После тога опет ће се светови почети постројавати, почем и сама физика доказује да оно што се на једној страни руши на другој се подиже, те ће тако свет на ново васкрснути.“ Ми немамо пред очима целу беседу Фалбову, с тога изостављамо наше мњење. Једино што опажамо то је: да многи материјалисте физичари изостављају у својој науци реч „Бог“ а кад би ову реч употребили онда би знали на чему смо.